

Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis

David Padbrouck en Cornelis Padbrué

Author(s): J. H. Scheltema de Heere

Source: *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*, Deel 8, 2de Stuk (1906), pp. 109-145

Published by: [Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/947598>

Accessed: 22/06/2014 09:02

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*.

<http://www.jstor.org>

DAVID PADBROUCK EN CORNELIS PADBRUÉ.

In het „Archief voor kerkelijke en wereldsche geschiedenissen”, uitgegeven door J. J. DODT VAN FLENSBURG (Utrecht, 1839) komt in het tweede deel op bladzijde 327 voor, onder het opschrift: „Stads-Kameraarsrekeningen”, de volgende staat van de kerkelijke waardigheden en bedieningen, die aan den Koning van Spanje, als heer der onderscheidene Nederlandsche gewesten, ter begiftiging stonden en die meerendeels aan de leden zijner kapel ten deel vielen:

LE ROLLE DE L'ANNÉE XV^cLXIII.

„Sensuit la declaration des Dignites, Canonies, Prebendes, Cures, Cousteries et Scholasteries, Hospitaux et aultres benefices du patronaige du Roye des Espagnes et archiduc d'Austrice, duc et comte du Bourgogne, de Brabant, etc. comte de Flandres, d'Arthois, de Henault, etc. notre Souverain seigneur, estants à la collation et disposition en les Pays dembas et de Bourgogne, auxquelles par ordonnance de sa Majesté sont subscriptes et denominees les personnes, qu'elle veult et entend estre pourveue des dicts benefices, chacun à son tour selon l'ordre et par la maniere, cy après declaree.”

Onder de verschillende posten van dezen staat treft men aan, op bladzijde 376:

AUX CHAPELLES DE HOLLANDE.

„PHILIBERT VAN TOURNOULT (? Turnhout), enfant, selon le rolle precedent. DAVID PADBROUCK, PAUL COUWENHOVE, JEHAN DE MEYERE, enfans de la chapelle. Le fils du jadis chevaucheur de lescurie, PIERRE DU BOIS.” en verder op bladzijde 377:

AUX CHAPPELLES DE LA BRYELE ET OOSTVOORNE.

„Le boutellier du prince de Parme, recommande par ledict Sr. GERARDT DE NELLE, pour son fils ALEXANDRE. CHRISTOFLE DE GAMBOAS,

courier ordinaire, pour son fils PIERRE. CHRESTIEN DE BIETERE, enfant de la chapelle, estudiant à Alcalá. DAVIDT PATBROUCK, enfant de la chapelle."

Op bovenstaande vermeldingen van den naam van DAVID PADBROUCK werd de aandacht gevestigd door den heer EDMOND VAN DER STRAETEN in deel I, bladzijde 246, van zijn werk: *La musique aux Pays-Bas avant le XIXe siècle* (Bruxelles, 1867) en door dezen auteur de vraag gedaan: „Est-ce un parent de CORNEILLE PADBRUÉ, célèbre musicien de Haerlem, auquel VONDEL a adressé une strophe louangeuse?"; en op bladzijde 248 volgt nog deze toelichting: le rôle qui nous a fourni ces renseignements, existe en copie du temps aux archives de la ville d'Utrecht", met verwijzing naar het door den heer DODT VAN FLENSBURG uitgegeven „Archief".

In het achtste deel, 2de gedeelte (Bruxelles, 1888), bladzijde 40 van zijn vermeld werk, komt de heer VAN DER STRAETEN nog eens terug op hetzelfde onderwerp, en wel met de volgende opgaven:

„Etats suivants de la chapelle royale flamande à Madrid, le premier, „du second tiers de 1562", ainsi conçu: Les noms de ceulx du Pays-Bas de la chappelle de sa Magesté, tant absents que présents du second tiers de lan 1562.

DON PEDRO PAÇECO grand aulmosnier. — Monseigneur DE LATOUR familier de l'oratoire. — Maitre PIERRE DE MANCHICOURT, maître de chapelle".

Hierna volgen de leden der verschillende afdeelingen: Chappellains, allen met het praedicaat „Sire". — Chantres. — Officiers. — Enfants, waarbij DAVID PATBRU¹⁾.

Hetzelfde wordt herhaald op de tweede lijst, over de vier laatste maanden van het jaar 1562, met de opmerking van den heer VAN DER STRAETEN: „On remarquera encore, entre autres soprani nouveaux, DAVID PADBRUE, originaire de Hollande."

Opnieuw (bladzijde 81) wordt vermeld op het jaar 1565 DAVID PADBRU onder de „enfants qui restent", en (bladzijde 90) op het jaar 1566 nogmaals DAVID PATBRU.

Ten slotte wordt door genoemden auteur medegedeeld, dat „au 4 Janvier 1570 on possédait à la chapelle royale de Madrid dix-neuf

¹⁾ *Palacio real, à Madrid, cassa real, rôle des gages, etc.*

enfants de choeurs, e. a. DAVID PADBRUE. Il s'en détacha six, e. a. PADBRUE, — dont quatre furent renvoyés aux Pays-Bas pour y faire leurs grandes études”.

Ten aanzien van VAN DER STRAETEN'S vermoeden, dat er familie-verwantschap zou hebben bestaan tusschen den koorknaap DAVID PADBROUCK en den musicus CORNELIS PADBRUÉ, had de Redactie van: „Bouwsteen” (1ste Jaarboek der Vereeniging voor Nederlandsche muziekgeschiedenis 1869—1872, bladzijde 29), in een artikel, onderteekend door de heeren BOERS, HEIJE, KRAMM, VAN RIEMSDIJK en TIEDEMAN, toegestemd, dat beiden vermoedelijk uit denzelfden stam zouden zijn gesproten.

Zulks gaf den heer VAN DER STRAETEN aanleiding tot de volgende ontboezeming: „Les „Bouwsteen”, en ratifiant conditionnellement notre hypothèse, quant aux liens de parenté, qui rattachent le jeune musicien au célèbre CORNEILLE PADBRUE, compositeur harlemois, empruntent à ce sujet à une revue: „de Vrije Fries”, l'extrait suivant d'un album artistique et littéraire: Musica disparium dulcis concordia vocum pello, levo, placo, tristia, corda, deos, Leiden, 26 Maart 1585. DAVID A PABRUÉE.”

Ce rapprochement constitue, pour nous, une sorte de preuve indirecte de consanguinité, jusqu'à preuve du contraire, que DAVID et CORNEILLE PADBRUE appartiennent à une souche identique. L'éloge, fait en 1585 par le premier, de l'art qu'il cultiva étant enfant, laisse deviner clairement qu'il continua à le pratiquer dans la suite, apparemment en quelque cathédrale des Pays-Bas, où il présidait à l'exécution du chant artistique.”

Bedoeld album is een der „Alba amicorum” uit de 16de en 17de eeuw door JHR. MR. H. BAERDT VAN SMINIA beschreven in deel VIII van: „De vrije Fries. Mengelingen uitgegeven door het Friesch Genootschap van geschied-, oudheid- en taalkunde.” Leeuwarden 1859. Men vindt daar onder nummer IV eene beschrijving van het album van HOMME VAN HARINXMA THOE SLOOTEN, SENIOR (sic), zoon van HOMME en DOEDT VAN MOCKEMA, ongehuwd overleden in 1604. Het is eigenlijk een Hoogduitsch boekje met wit papier doorschoten. Hierin komen de boven aangehaalde woorden voor, onderteekend: DAVID A PABRUÉE, van Haarlem.

Dat deze DAVID uit Haarlem met dien te Madrid dezelfde persoon zal zijn geweest, werd ook door de Redactie der „Bouwsteen“ (zie t. a. p.) zeer waarschijnlijk geacht.

Onmogelijk zou dit althans niet zijn, want men mag aannemen, dat de knaap, die in 1562 voorkomt op de rolle der Koninklijke Kapel te Madrid onder de „Soprani nouveaux“, toen ongeveer twaalf jaar oud zal zijn geweest. In het jaar 1585, op zijn 35-jarigen leeftijd, zou hij dus zeer wel te Leiden zijn handschrift in een album hebben kunnen plaatsen.

Dat er verwantschap zal hebben bestaan tusschen dezen DAVID en CORNELIS, den zoon van TYMEN, is tot dusverre niet uitgemaakt, hoewel de overeenkomst van familienaam, woonplaats en muzikalen aanleg van beiden het vermoeden wettigt, dat zulks inderdaad het geval zal zijn geweest, wat wellicht eenmaal bij nauwkeurig onderzoek der archiefstukken nog zal worden bevestigd.

In A. M. Ledeboer's „De boekdrukkers, boekverkoopers en uitgevers in Noord-Nederland“, Deventer 1872, komt voor WILLEM DAVIDSZ. PADBRUE als werkzaam te Amsterdam in 1629; evenzo in diens „Alfabetische lijst van boekdrukkers enz.“, Utrecht 1876, dezelfde persoon met den geslachtsnaam PADBRUE.

Uit het Album der studenten aan de Hoogeschool te Leiden van 1585 tot 1875 uitgegeven te 's-Gravenhage in 1875, blijkt, dat op den 20sten Mei 1647 DAVID PADBRUE, afkomstig uit Amsterdam, daar werd ingeschreven als student in de godgeleerdheid; en in het Album enz. van Utrecht, aldaar uitgegeven in 1886, vindt men op blz. 32 vermeld: — „Rectore PAULO VOET. 1652. DAVID PADBRUE Amstelodamensis Batavus.“

Ook aangaande CORNELIS TYMENSZON PADBRUÉ zijn tot nu toe weinig bijzonderheden bekend. Hij was zelfs bijna geheel in het vergeetboek geraakt, en thans nog zoekt men den naam van dezen Nederlandschen toonkunstenaar te vergeefs in onze woordenboeken op het gebied der muziek.

Op die schier volslagen onbekendheid van den man, in de vorige eeuw, werd reeds gewezen door Edm. van der Straeten in zijn werk „La musique aux Pays-Bas etc.“. T. 1, p. 35, waar hij van PADBRUÉ en zijn muziekboek schreef: Auteur et ouvrage inconnu à M. Fétis.

Ook in Mr. H. Viotta's, overigens zoo gunstig bekend: „Lexicon der toonkunst“, schittert PADBRUÉ's naam door zijne afwezigheid.

Evenwel werd hierop eene uitzondering gemaakt door ALPHONSE GOOVAERTS, die op bladzijde 368 van zijne »Histoire et bibliographie de la typographie musicale dans les Pays-Bas» (Antwerpen 1880) onder No. 665 de tweede uitgave van PADBRUÉ's „*Kusjes*” noemt, doch zonder opgaaf van vindplaats noch andere bijzonderheden.

Rob. Eitner vermeldt in zijn Biographisch—Bibliografisches Quellen—Lexicon 1902 (VII), blz. 176: C. TH. PADBRUÉ „ein Musiker in Haarlem in der Mitte des 17. Jahrhunderts”; hij heeft er tevens eene opgave van diens werken bijgevoegd.

In het „Eerste jaarboek van de Bouwsteenen der Vereeniging voor Nederlandsche muziekgeschiedenis”, 1869—1872, kan men op blz. 28—32 lezen, hoe door toevallige omstandigheden de naam en de werken van CORNELIS PADBRUÉ aan de vergetelheid werden ontrukkt.

't Wilde mij voorkomen, dat het geen nutteloos werk zou wezen, thans eenigszins uitvoerig onder de algemeene aandacht te brengen wat van die werken is overgebleven, den inhoud er van te doen kennen, om hierdoor tevens te geraken tot eenige bekendheid met den auteur en den kring, in welken hij zich heeft bewogen.

In werkelijkheid zal hieruit kunnen blijken, dat deze musicyn zich heeft mogen verheugen in den omgang van kunstenaars en geleerden in zijne woonplaats, namelijk Haarlem, en in de achting van groote letterkundige vernuften daar buiten.

Het aantal der bekende werken van CORNELIS PADBRUÉ is niet groot en dat der nog voorhanden exemplaren dier werken uiterst beperkt, zoo als men hier zal zien. Maar de mogelijkheid is volstrekt niet uitgesloten, dat er uit het stof der archieven en boekerijen, vooral ook buitenslands, gansch onverwacht, gelijk zoo menigmaal is geschied, nog het een of ander, dat uit zijn muzikaal brein is voortgekomen, zal worden opgedolven. Thans komen zijne werken slechts sporadisch en in den regel onvolledig voor.

Het werk, inhoudende in hoofdzaak muzikale bewerkingen door PADBRUÉ van eenige dusgeheeten „*Kusjes*”, volgens de berijmde navolging van JACOB WESTERBAEN, zal ik, daar dit 't meest volledig is overgebleven, in de eerste plaats aan een onderzoek onderwerpen.

Twee uitgaven hebben er 't licht van gezien met eene tusschen-

ruimte van tien jaren. Van den eersten druk is nog maar alleen van den „Bassus” één exemplaar voorhanden, berustende in de bibliotheek van den heer D. F. Scheurleer te 's-Gravenhage.

Hiervan luidt de titel als volgt:

KVSIES, In 't Latijn geschreven, door JOANNES SECUNDUS, Ende in duytsche vaersen ghesteldt, Door JACOB WESTERBAEN, Beyde Haegsche Poëten: Nu eerst op Musijck ghebracht, à III. en IIII. stemmen: Met een Basso continuo. Door CORNELIS THYMANS PADBRVÉ, Musicijn van Haerlem. — BASSUS. — Tot Haerlem, Gedruckt bij HARMAN CRANEPOEL, Boeck-drucker in de korte Bagijne-straet, in 't groene Kruijs. Anno M.D.C.XXXI. — Langwerpig 8°.

Het hierbij gevogd fraaie drukkersmerk vult de laatste bladzijde.

In het Chronologisch Register, behoorende bij de Alfabetische Lijst van boekdruckers enz. in Noord-Nederland, door A. M. LEDEBOER, Utrecht 1877, staat opgegeven, dat HARMAN ANTOINE O THEUNISZ. KRANEPOEL te Haarlem werkzaam was van 1626—29; blijkens deze titel-opgave bestond de drukkerij nog in 1631.

Deze eerste editie bevat, behalve de dertien nummers der „Kusjes”, nog twee op muzieknoten gebrachte liederen: 1°. „*Het Minne-net*” van JOAN. BROSTERHUYSEN, en 2°. „*Minne-Vliegh*”, zonder naam van dichter.

De tweede editie verscheen vermeerderd met zeven zangstukken.

Ten jare 1866 werd alhier, volgens mededeeling in de „Bouwsteen”, in de veiling van het antiquarisch boekenmagazijn van den heer J. L. C. JACOB, een exemplaar van PADBRUÉ's Kusjes verkocht, waarschijnlijk alleen de *Baspartij* ¹⁾.

In de Koninklijke Bibliotheek, alhier, bevindt zich de *Bassus*, maar ook niet meer, van den tweeden druk, met inschrift: J. W. VERSCHOOR. Dit exemplaar werd in 1886 uit de hand aangekocht voor den prijs van f8,25.

Bij VAN DER STRAETEN in zijn vorengenoemd werk, deel I, blz. 35 en 246, vindt men aangeteekend: Bibliothèque musicale au XVIIe Siècle de JEAN BAPTISTE DANDELEU à Bruxelles. Décembre 1667. Inventaire des instruments et livres de musique de feu le sieur J....B....D...., vivant premier commissaire ordinaire des monstres des gens de guerre du

¹⁾ No. 6159 van den Catalogus, 2de gedeelte, blz. 236: J. WESTERBAEN. *Kusjes*, naar het Latijn van JOANNES SECUNDUS, op muziek. Amsterdam 1641. 4°. oblong.

Roy, retrouvé en la maison mortuaire d'iceluy, à Bruxelles. avec les nombres d'iceux et la spécification de leurs auteurs, mis en marge comme s'ensuit. ¹⁾

Hierin wordt onder de afdeeling: „les livres de musique” aange-
troffen: **BASIA CORNELII PADBRUE**, met 3, 4 ende 4 (sic) stemmen,
imprimé à Amsterdam; 6 vols (?), — misschien de vijf stemmen der:
Kusjes, en één stem van *Jubal's Lof*.

In een prijs-catalogus van den antiquaar **BERNARD QUARITCH** te
Londen werd in 1872 voor het bedrag van 38 shillings te koop aan-
geboden de druk van 1641 in: „5 parts without title and last leaf
to Cantus”.

Dit is ongetwijfeld het exemplaar, thans behoorende tot de Bibliotheek
der „Vereeniging voor Noord-Nederlands muziekgeschiedenis”. Tot het
schrijven van dit artikel werd het mij met de grootste welwillendheid
toevertrouwd.

Volgens mededeeling van den Heer **G. BECKER**, te Genève, in:
Monatshefte für Musikgeschichte XII (1880), bl. 13, bevindt zich in zijne
bibliotheek een exemplaar in vijf deelen van **PADBRUÉ's Kusjes**, dat
overeenstemt met de beschrijving, gegeven in „*Bouwsteen*” I, bl. 28.

Tusschen de titels der Haarlemsche uitgaaf (1631) en der Amster-
damsche (1641) bestaat eenig verschil, voornamelijk in de mededeeling,
dat de eerste 3- en 4-stemmige zangwijzen bevat, maar de tweede
5-, 4- en 3-stemmige zettingen.

Thans luidt de titel:

KUSIES, In 't Latijn geschreven door **JOANNES SECUNDUS**, Ende in
Duytsche vaersen ghesteldt door **JACOB WESTERBAEN**, Beyde Haeghsche
Poëten. Den tweeden Druck vermeerdert ende verbeterd met 5, 4, ende
3 stemmen, Met een Basso continuo. Door **CORNELIS PADBRUÉ**, Musicij
van Haerlem. — t' Amsterdam, Gedruckt by **BROER JANSZ**, woonende
op de Nieuwezijds Achter-borghwal, in de Silvere Kan. Anno 1641.
Langwerpig 8°, in vijf afzonderlijke deeltjes.

Naar gelang van elk deeltje staat op den titel gedrukt: **Cantus, Altus,**
Quintus, Tenor of Bassus.

¹⁾ Conservé aux Archives du Royaume.

Aan den Cantus ontbreken het titelblad en de drie volgende bladen, te zamen acht bladzijden, alsmede de laatste bladzijde met anderhalven regel muziek en tekst.

De pagineering van den Quintus (zie Suppl-catalogus van de Bibliotheek der „Vereeniging”) is eerder fictief dan wel foutief te noemen. Deze partij toch treedt bij de 22 liederen dezer verzameling slechts acht keeren op; daarom sluit de paginatuur van dit deel zich zeer doelmatig aan bij die van den Cantus. De binder, die deze partij — in zijn oog terecht — te dun vond, heeft hierin voorzien door voor en achter eenige bladen wit papier er bij te voegen.

Aan de keerzijde van het titelblad staat het volgend niet ondertee-kend spotticht te lezen:

Gryse hoofden, koude sinnen,
Nu soo langh ontwent van 't minnen,
Wien geen vryen meer betaemt,
Wacht u van dit goedt te lesen,
Want het sou gheen wonder wesen,
Datje weer aen 't mallen quaemt.

De volgende bladzijde bevat twee aanhalingen van schrijvers in het Latijn, die den lof der „Basia” van JANUS SECUNDUS reeds vóór langen tijd in hunne werken hadden verkondigd. In de dagen van PADBRUÉ was het reeds noodig, en naar ik meen is dit nog zoo, er eene over-zetting in de moedertaal bij te voegen.

HADRIANUS JUNIUS IN SUÂ BATAVIÂ. ¹⁾

Extulit Haga sylvam felicium & Poësi natorum ingeniorum, &c.
Dedit eadem felicissimum, & ab ipsis Musis effictum ingenium JOANNIS
SECUNDI, &c. Cujus Basia vivent, dum basiis amantium ora patebunt.

¹⁾ Hadriani Iunii Hornani, medici, Batavia, etc. Ex officina Plantiniana. Apud Francis-cum Raphelengium CIODLXXXIII. Fol. 236. In zijn: Nomenclator, omnium rerum propria nomina variis linguis explicata indicans. Antverpiae, Ex officina Christophori Plantini, 1567, is eene afdeeling met het hoofd: Musica instrumenta, eoque spectantia, van blz. 366—379, waarin niet alleen de namen der muziekinstrumenten, maar ook alle soorten van geluiden worden opgenoemd, bijvoorbeeld: cakelen, — ghillinghe van een vercken, — suorckinghe oft ronckinghe, en zoo voorts!

HADRIANUS JUNIUS IN SIJNE BESCHRYVINGE VAN HOLLANDT.

Den Haegh heeft menigte van vloeyende, ende tot de Poëterij gheboren verstanden voortgebracht &c. Sy heeft ons oock gegeven het aldervloeyenste, ende van de Kunst-Goddinnen selfs opgetoyde, verstandt van IOANNES SECUNDUS &c. Wiens kusjes sullen leven, soo langhe als eenige minnende mondt naer kusjes verlanghen sal.

LILIUS GREG. GYRALDUS IN HISTORIÀ POËTARUM NOSTRI TEMPORIS. ¹⁾

Fuit et JOHANNES SECUNDUS HAGIENSIS, cujus extant *Basia*, quae ab omnibus ita leguntur, ut basiis affici videantur.

LILIUS GREG. GYRALDUS IN DE HISTORY DER POËTEN VAN ONSEN TIJDT.

Daer is oock geweest JOANNES SECUNDUS van den Haegh, wiens kusjes in druck zijn, ende soo van allen gelesen worden, dat sy schijnen gestadige kusjes t'ontfanghen.

Hierna komt aan 't woord de toonzetter, die het kleed, waarin WESTERBAEN de Kusjes van SECUNDUS stak, „heeft begoten met de Musicale Noten.” Zijne berijmde opdracht is gericht: Aen den edelen heere, Heer JACOB WESTERBAEN, Ridder van d'Ordere van St. Michiel, Heere tot Brandtwijck &c., en ondertekend: „C. T. PADBRUÉ. In Haerlem, den 30 Maert 1641.”

In de eerste uitgave komt dezelfde opdracht voor met de onderteekening: „C. T. PADBRUE. In Haerlem den 30 April, Anno 1631.” Zijn eerbied voor Ridder WESTERBAEN was dus na verloop van tien jaren nog niet verflauwd!

Verder voortgaande ontmoet men een gedicht van P. SCRIVERIUS ²⁾. Dit gedicht van den vermaarden Schrijver, mag, ook in verband met den inhoud van het liedboek, niet onopgemerkt worden voorbijgegaan. Het is recht typisch voor den tijd, waarin 't werd ge... maakt.

¹⁾ Lili Greg. Gyraldi Ferrariensis Opera. Basiliae per Thomam Guarinum, MDLXXX. T. II, fol. 408.

²⁾ Hij bezorgde de eerste volledige uitgave van SECUNDUS' werken: JOANNIS SECUNDI, HAGIENSIS, Poetae elegantissimi opera, quae reperiri potuerunt, omnia, curante atque edente PETRO SCRIVERIO. Lugduno-Batavorum, typis JACOBI MARCI. 1619.

OP DE AMOREUSE KUSJES :

DOOR CORNELIS THYMANS PADBRUÉ OP MUSIJK GEBRACHT.

Dat laetstmael Venus was (gelijk de Minnaers sagen)
 Soo innerlijk bedroeft, en niet en dee dan klagen :
 Quam om haer lieven Soon : die wierde doe gemist.
 Sy vraeghden yeder een, wie doch dat Boefjen wist ?
 Gaet heen, verdiendt de Mie : Cupido is ghevonden.
 En vraeghtse, waer hij steeckt ? Wilt vryelick oorkonden,
 En sweert by 's Hemels broodt : seght anders niet dan waer ;
 Seght, in het Kusjes-boeck van onsen Hagenaer.
 In 't soete Kusjes-boeck : waer boven selfs te Romen
 Oft op Hymetti bergh niets soeter is vernomen,
 Daer woont hy in 't Gedicht, by 't Nectar en Ambroos.
 En hierom ist, dat hy sijn herbergh daer verkoos.
 Maer Bode, eer ghy gaet, hoort hoe ghy 't voort moet maecken,
 Om spoedigh tot de Mie, en Moeder selfs te raecken.
 Nae 't oude Cypros toe en lust u niet te gaen :
 Dit landt leydt al te verr' ; en 't is oock niet geraen.
 Blijft binnen 't Haegse Bos, en d'Haerlemse Laurieren,
 En kiest de Westerbaen : 't Musijck sal u wel stieren,
 Gaet op 't geluydt maer aen. Gaet daer : ick wedd' ghy vindt
 Niet verre van den Haegh de Moeder met het Kindt.

De twee laatste bladzijden van het zoogenaamde voorwerk zijn bezet met gedichten van J. BROSTERHUYSEN, die mij toeschijnen niet onverdienstelijk te zijn.

OP DE MAET-SANGH, VAN
 CORNELIS THYMANS PADBRUÉ.

Die op de soete mondt van Rosemond staen bloosen,
 Die roosen zijn geen roosen ;
 Haer wesen is verhooght ; haer verw, haer glans, haer kracht,
 Tot Maetsangh is ghebracht.
 Dies rust haer herders mondt, niet kussend' als te voren :
 Hem lust' nu liever lust : hy kust nu met zijn ooren.

AEN ROOSEMONDS OOGEN.

Ontluyckt u licht, of 't blijft hier al in doncker;
 De Uchtend scheydt niet van haer oude roncker;
 Soo langh ghy luyckt, soo is haer fackel uyt:
 s' Ontsteect den dagh aen u. Neen, oogen, sluyt,
 Sluyt dichter toe; hoe? wilt ghy 't hier al zenghen,
 Ooghen van vier? Kost ghy u gloet soo menghen
 Als 's Hemels Oogh, met smarteloose deughd,
 Met rouweloose vreughd,
 En storten jeughd en leven in u swieren
 En klaren op de geest van alle dieren;
 Wat waert ghy lief en waerd, t,
 Ooghen van soeter aert!
 Of ist in u vermoghen?
 Ey, toont het eens, ontluyckt beminde ooghen.

Dit laatste gedicht komt in den bundel, als nummer 16 der zangstukken, nogmaals voor met de bijvoeging in den titel: „uyt F. PETRARCHA vertaelt”.

De reeks der „Kusjes”, die op de eerste bladzijde aanvangt, telt niet meer dan dertien nummers, in het oorspronkelijke daarentegen negentien;¹⁾ de nummers I, VIII, X, XI, XII en XIV van JANUS SECUNDUS zijn achterwege gebleven.

Boven elk nummer staat de aanvang van het gedicht in het Latijn van JANUS SECUNDUS; onder de muziek de tekst volgens de overzetting door JACOB WESTERBAEN.²⁾

Onderstaande tafel geeft een overzicht der opgenomen nummers en van de stemmen, die aan de melodieën zijn toebedeeld.

¹⁾ Zie: Het boek der kusjes van JANUS SECUNDUS, in het Nederlandsch vertolkt door J. H. SCHELTEMA. Boekhandel en drukkerij voorheen E. J. BRILL. Leiden 1902. Blz. 51 en 52.

²⁾ JACOBI WESTERBANI Minne-Dichten. Op nieuws vermeerderd, Ende Sommighe te vooren noyt ghedruckt. Tot Haerlem, Gedruckt by HANS PASSCHERS VAN WESBUSCH, Boeckdrucker opt Maretvelt/ inden beslagen Bibel. 1633. Bl. I, 1 r° en bl. Q, 5 r°.

	Cantus.	Altus.	Quintus.	Tenor.	Bassus.
1) 1. Vicina quantum vitis lascivit in ulmo, &c. Con ick my om u hals soo menighmalen winden.	5	5	5	5	5
2. Da mihi suaviolum dicebam, blandapuella! &c. 'k Voelde maer de teyle tipjes van u suycker- soete lipjes.	5	5	5	5	5
3. Non dat basia, dat Neaera nectar, &c. . . Hoe! soudent kusjes zijn, die Rosemond my geeft.	5	5	5	5	5
4. Dum me mollibus hinc & hinc lacertis, &c. Als ghy my, Rosemond, soo vriendelijck omvat.	4	4	—	4	4
5. De meliore nota bis basia mille paciscens &c. Lest was ick met mijn Rosemond getreden in een soenverbond.	5	5	5	5	5
6. Centum basia centies, &c. Duysend kusjes duysend malen enz.	4	4	—	4	4
7. Non semper udum da mihi basium, &c. . . Ey lieve spaert u kusjes wat, mijn Rosemond.	5	5	5	5	5
8. Languidus et dulci certamine, vita, jace- bam &c. Ick lagh heel afgeslooft, zieltogend enz.	4	4	—	4	4
9. Adducto puer Idalius post tempora nervo &c. Cupido kreegh u eens in 't oogh enz.	5	5	5	5	5
10. Latonae niveo sidere blandior, &c. . . . Rosemondje, soete beckje, suyver hertje son- der vleckje.	5	5	5	5	5

1) Aangehaald in: Haerlemsche Somer-bloempjes, Tweede Offer, Aen de Vreucht-lievende Nymphjes. Haerlem 1646. Blz. 184. Victory-Liedt/ Over de sterke stadt Hulst, den 5 November 1645, Veroverd door den E. Prince van Oranjen. Nae de Musijck-Noten van 't eerste Kusje van C. T. PADBRUÉ. Voyse: Mocht ick my om u hals so menighmalen winden. Ofte van 't Menniste Susje: en overgenomen in: 't Amsteldams Minne-beeckie, Opnieuws bestroomt met verscheyde Minne-deuntjes en Nieuwe Ghesanghen. Den sevende druck. Amsterdam, Joost HARTGERS. 1645. Blz. 181: Op een kusje.

	Cantus.	Altus.	Quintus.	Tenor.	Bassus.
11. Qualem purpureo diffundit mane colorem &c. Even als de lieve roosen, enz.	3	—	—	3	3
12. Cum labra nostrae cerneret puellae &c . . . Een reys als Venus eerstmael stond, enz.	3/4	3/4	—	3/4	3/4
13. Mellilegae volucres, quid adhuc thyma, cana, rosasque. Hoe, soete bijtjes, hoe sie ick u noch int veld.	4	4	—	4	4
14. <i>Het Minnet</i> , van JOAN. BROSTERHUYSEN . . . Een kouwt, een kus, een lach, een lonk.	4	4	—	4	4
15. <i>Minne-vliegh</i> Myn seylsteen treckt soo niet.	5	5	5	5	5
16. <i>Aen Roosemonds Oogen</i> , uyt F. PETRARCHA vertaelt door J. BROSTERHUYSEN Ontluyckt u licht, of 't blijft hier al in doncker.	3	—	—	3	3
17. J. BROSTERHUYSEN, <i>van de Min</i> Wat is de Min? een groote niet.	4	4	—	4	4
18. S. DE BRAY, <i>op de Inschrifte des zil'vren Schaels</i> by den E. Heer I. WESTERBAEN, Ridder, Heer tot Brantwijck, &c. my vereert Het vloeyend letterrond in 't schoone zilv'ren vat.	4	4	—	4	4
19. Uyt F. PETRARCHA door J. BROSTERHUYSEN. Dat ick betovert ben, en is door geen besweeren.	4	4	—	4	4
20. <i>Zonder opschrift</i> Alma afflitta, che fai?	3	—	—	3	3
21. <i>Dit is het Vaers soo 't ghesneden is in de schael.</i> Op musijck gebracht door mijnen vrindt P. LUIDHENZ Lanx de Secundi basiis etc.	—	3	—	3	3
22. <i>Inschrifte des zilv'ren schaels verduytscht</i> , door P. DE GREBBER Dat altydt dese schael, uyt lief gekus gebooren.	4	4	—	4	4

De teksten der „Kusjes” hier te doen volgen, welke ter aangehaalder plaatse zijn te vinden, zou noodeloos te veel ruimte innemen. Ook geeft de overzetting door WESTERBAEN niet dan een betrekkelijk begrip van vorm en inhoud van SECUNDUS' BASIA, wyl ze wel beschouwd slechts eene vrije navolging mag worden genoemd. Daarenboven was PADBRUÉ niet afkeerig van de nummers willekeurig te verkorten.

Met de liederen 14—22 is het een ander geval, deze zijn, zoover mij bekend is, nergens elders te vinden, en mogen in hun geheel niet worden gemist bij de beschrijving van dit eigenaardig liedboek.

NO. 14. HET MINNE-NET VAN JOAN. BROSTERHUYSEN.

1. Een kouwt, een kus, een lach, een lonck
 Wast gaeren daer men oyt de domme jeugt in vonck,
 Soo licht'lick raect men vast: doch hy hoeft maer te hangen
 Een Spinneweb, die uyt is om een vliegh te vangen.
2. Een graeuw, een snaeuw, een greins, een gril,
 Die hebben vaeck gedaen dat een de Muts ontvil,
 Soo licht'lick raect men los: doch hy hoeft maer te breecken
 Een Spinneweb, die door het Minne-net wil vreecken.

Onwaarschijnlijk is 't niet, dat deze JOAN. BROSTERHUYSEN de dichter is van het lied geteekend: BROSTERHUYSEN, te vinden in het: Tweede Deel van Sparens Vreugden-Bron, Uytstortende Soo Nieuwe als Singenswaardighe Deuntjens. Haerlem 1646, blz. 12: „Op de wyse van Het daegden uyt den Oosten” en aanvangende:

In 't dickste van de Linden, op een hups Slotelijn
 Zoo veer aen geen groen Heide plaght Rosemond te zijn.
 Zoo veer aen geen groen Heide, geen groen Heide. ¹⁾

¹⁾ In dit boekje komt op blz. 211 nog een keurig liedje voor op de „Voyse: 't Daeghde uyt den Oosten”, dat uit dezelfde pen schijnt gevloëid te zijn en geteekend is: „Castra qui se vincit”. Nu voert wel de Brabantsche dichter GUILIELM VAN DER BORCHT diezelfde kenspreuk, maar 't zou te veel eer voor dien poëet zijn hem dit fijne gedichtje toe te kennen:

1. Hoe is 't ô ghesstigh Meysjen, dat wanhoop van de Min,
 Dat wanhoop van de Liefde my marteldt in den zin?
 Daer ick u noyt wil laten, noyt wil laten.

Dit lied komt mede, doch ongeteekend, voor op blz. 9 van : Nieu dubbelt Haerlems Lietboek, 8sten druk (Haerlem 1645), aanwezig in de Bibliotheek—Scheurleer; als stem is daar aangeduid : „O scheidyden, bitter scheidyden.”

Bij CHR. KRAMM. De levens en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders enz. (Amsterdam 1842) vindt men opgeteekend : „JAN BROSTERHUISEN, een weinig bekend kunstenaar, die volgens BRULLIOT en BRYAN in Holland zou zijn geboren. Van dezen is o.a. bekend een stel van zes etsen, landschappen enz. voorstellende, met het opschrift JOANN. BROSTERHUSI PRAEDIA.”

No. 15. MINNE-VLIEGH.

1. Mijn Seylsteen treckt soo niet, ick ben geen stael,
 Ick volgh wel ongetoogen,
 Ontsluyt maer eens u lodderlycke oogen
 Soo vliegh ick op, en volgh se nae, en mael
 Rontsom haer glans gelijk de domme vliegen,
 Die los nae 't keerslicht vliegen.

 En of u brand heeft vry al wat gevaers,
 Soo vrees ik niet, al vloog' ick in de kaers,
 Want brand' ick my soo vall' ick in u armen,
 En bleef ick daer, och met wat soeter lust,
 Och met wat sachter rust,
 Verruylden ick mijn swarmen.

-
2. Daer ick u noyt wil laten : maar lieven tot mijn Graf,
 Om door ghestadigheden u Min te smeecken af,
 U soete gonst te wachten, gonst te wachten.
 3. U soete gonst te wachten is my de hooghste vreught,
 Is 't voedsel van mijn leven, en d'ader van mijn Jeught :
 Waerom wilt ghy dan vlieden, ghy dan vlieden?
 4. Waerom wilt ghy dan vlieden die u noyt en versaeckt ?
 Die niet als u ghenoeghen, uw' lieve lusten haecht ?
 Die eenigh hem doen rusten, hem doen rusten.
 5. Die eenigh hem doen rusten, zijn gonst en lieflijkhe'ën,
 Die dert'len in u ooghen, en duysendt vyerighe'ën
 My stralen in het Herte, in het Herte.
 6. My stralen in het Herte, u ooghen 't Minne-vyer :
 Hoe is het, geestigh Meysje, hoe is het aerdigh Dier,
 Dat ghy my dan wilt laten, dan wilt laten.

't Is voorzeker niet te gewaagd dit lied aan denzelfden auteur als van het vorige toe te kennen.

No. 16. AEN ROOSEMONDS OOGEN, UYT F. PETRARCHA VERTAELT
DOOR J. BROSTERHUYSEN.

Hiervan is de tekst, die de laatste bladzijde van het voorwerk inneemt, reeds meegedeeld.

No. 17. I. BROSTERHUYSEN, VAN DE MIN.

Wat is de min? — Een groote niet,
Een aengenaem verdriet,
Een waere loogen,
Een oorbaerlicke schaed', een eericke schand,
Een lief bedrogh, waer door de wijste die men vandt
Oyt zijn bedroogen.

Wegh, uyt mijn hert doornaeyde min,
Mismaeckt gedrocht gaet in
Mijn wreede woonen,
Deflighe beuselaar maeckt haer, die sorg'loos leeft,
Dat sy verlooren moeyelicke sorgen heeft,
En wilt haer loonen
Die onbeweeghde styvigheyt,
Die wreede stuysigheyt,
't Afgunstigh schelden,
Waer medt sy al mijn dienst, mijn ongemeene trouw,
Mijn min, mijn hoop, mijn vrees, mijn last, mijn leet, mijn rouw,
Placht te vergelden.

No. 18. S. DE BRAY, OP DE INSCHRIFTE DES ZILV'REN SCHAELS BY DEN
E. HEER I. WESTERBAEN, RIDDER, HEERE TOT BRANTWIJCK, &C.

MY VEREERT.

1. Het vloeyend letterrond
In 't schoone zilv'ren vat,
Oock sonder Bacchi vocht,
O! geeft meer soete kussen

Als toverzangh aen 't oor,
 Of oyt den Dichter hadt
 Van schoone Rosemond,
 Want stoockt in stee van blussen.

2. De zilv're druppelen
 Van soo een Rosemond
 Geforremt tot een vat,
 Gegraeven in de grondt,
 Verplichtend' 't eyndeloos
 Verr' boven machts verhael,
 Zijn Appelen vergout
 In eenen zilv'ren Schael.

3. Wanneer een Avondtdauw
 Het zil'vren vlack bedeckt
 En ylings 't gouwe kleedt
 Verwijck van onze kimmen,
 En vald na lager boord,
 En West ten Avondt treckt,
 Soo blijf ons middelrond
 De Westerbaen beschimmen.

4. Soo uytgestorten Wijn
 Of ander dierbaer nat,
 Was ouden offerdienst
 Ten boordens vol geschoncken,
 Soo oock beleefden Heer,
 Ontfangh uyt 't zilv'ren vat
 Dees eerste vrucht en geest
 Uyt uwen Schael gedroncken.

SALOMON DE BRAY geb. 1597 — gest. 1664, gehuwd met ANNA WESTERBAEN uit den Haag, was kunstschilder en bouwmeester te Haarlem. In zijn nagelaten: „Bedenkingen over het uitleggen en vergrooten der stad Haarlem” staat zijn portret, naar eene schilderij van zijn zoon JACOB in hout gesneden door diens broeder DIRK.

In 1627 is van hem te Amsterdam verscheuen: „Sa: D: BRAYS Minne-Zughjes. Uyt-gedruckt In Liedekens, Klinckvaersen, en andere Rijmen.

No. 19. UYT F. PETRARCHA DOOR J. BROSTERHUYSEN.

1. Dat ick betovert ben, en is door geen besweeren,
Noch dwang van woordt, of kruydt, of steen, of Heydens schrift,
't Is door bevalligheydt, daer die meed' is begift,
Die door een lonck kan al wat machtigh is verheeren.
2. Const heeft het my gedaen, die swaer is na te leeren,
Dicht, die haer als de bloem uyt and're menschen sift,
Sang, die de geest ontroert, en 't aerdsche van haer schift,
En weckt van hooger goedt in ons een soet begeeren.
3. Blondt hayr op 't grijse breyn,
Schoont' die de wreetheydt raectt,
Tael die de wanhoop troost,
Lach die de nijdt vermaectt,
Twee oogzen als een Son,
Voogdessen der gemoeden.
4. Maer boven al
Die vriendelycke zeedigheydt
Van die rechtschappen ziel,
En die grootmoedigheydt,
Die veyligh uit haer slot belacht
Ons ydel woeden.

No. 20. ZONDER OPSCHRIFT.

Alma afflitta, che fai ?
Chi ti dara piu vita,
Se colei per cui vivi
Hoggi è partita ?
Ahi son ben folle e cieco
Con l'alma ragonar che non è meco.¹⁾

¹⁾ Dit lied doet de vraag rijzen: of PADBRUÉ soms eenigen tijd in Italië zou hebben vertoefd! Zie verder het oordeel van den heer F. VAN DUYSSE over de vermoedelijke herkomst der melodie van VONDEL's „O kersnacht schooner dan de daegen", in: Het oude Nederlandsche lied, No. 498, blz. 1931 en vv.

No. 21. DIT IS HET VAERS SOO 'T GHESNEDEN IS IN DE SCHAEI.
OP MUSIJK GEBRACHT DOOR MYNEN VRINDT P. LUIDHENZ.

Lanx de SECUNDI basiis,
semper fer PADBRUAEO plena basium vino,
tam suave, fragrans, dulce, morsicans, blandum,
quam vel NEAERA ¹⁾ praebuit suo vati,
vel ipse nostris auribus propinavit.

De musicus P. LUIDHENZ moet nog teruggevonden worden!

No. 22. INSCRIFTE DES ZILV'REN SCHAEIS VERDUYTSCHT.

Dat altijd dese Schael, uyt lief gekus gebooren,
U kusse vol van wijn, soo vriendelijck, soo soet,
Als schoone ROSEMOND haer Haegsen dichter doet,
Of ghy, ô PADBRUÉ, kust Sang-bemimmers ooren.

P. DE GREBBER.

PIETER FRANZSOON DE GREBBER, geboren te Haarlem in 1590, gestorven in 1655, was historie- en portretschilder; ook etste hij in de manier van REMBRANDT.

De heer G. BECKER, over wien reeds hiervoren werd gesproken, zegt t. a. p.:

„Der Erfolg der Secund'schen Muse (die erste Ausgabe der „Küsse“ ist in Utrecht im Jahre 1591 erschienen) war zur Zeit sehr gross. Mehrfache Uebersetzungen und zahlreiche Auflagen liefern den Beweis dazu. Es ist daher leicht zu begreifen, das dieselbe zur Komposition anregten, besonders wenn man die damals in Musik gesetzten schwachen Literatur-Erzeugnisse betrachtet.

PADBRUÉ hat den SECUNDUS Ehre gemacht, und man kann ihm zu den tüchtigsten Holländischen Komponisten seiner Zeit rechnen.

Vielleicht findet sich später die Gelegenheit einige seiner Kompositionen in den Monatsheften zu veröffentlichen.”

¹⁾ NEAERA, de schuilnaam der schoone, aan wie JANUS SECUNDUS zijn bundel: „Basia“ (Kusjes) had gewijd. Door P. DE GREBBER werd in zijne „verduytsching“ die naam, naar den smaak van zijnen tijd, vervangen door: ROSEMOND.

Aan het plan, waarvan door den Heer BECKER aan het slot zijner waardeering van PADBRUÉ's talent een appeltje wordt opgeworpen, is, naar men meent, nog geen uitvoering gegeven.

Zou men dat niet als eene vingerwijzing voor onze „Vereeniging” mogen opvatten?

Van het tweede door CORNELIS PADBRUÉ bezorgde veelstemmig muziekboek: „'T LOF VAN JUBAL”, in twee deelen, is op dit oogenblik alleen van den *Tenor* der beide deelen één exemplaar aan te wijzen, berustend in de Bibliotheek der Vereeniging voor Noord-Nederlands muziekgeschiedenis.

Op het titelblad van het eerste deel staat bovenaan geschreven: V. DR. HEIJE.

Dit eerste deel is getiteld :

'T LOF VAN JUBAL, Eerste Vinder der Musijcke, en allerley Musijck-Instrumenten; Door verscheyden Poëten in Duytsche, en Latijnsche Vaersen gestelt: Nu eerst op Musijck gebracht met vier, vijf, en ses stemmen, met de Gemeene Gront-stem, ofte Continuo, door CORNELIS TYMENSZ. PADBRUÉ. — *Tenor*. — Eerste Boeck. Derde Werck. t'Amsterdam, by BROER JANSZ, woonende op de Nieuzijds Achterborgwal, 1643. — Langwerpig 8vo.

Aan de keerzijde van het titelblad, waarvan hierbij eene reproductie is gevoegd, wordt eene uitmuntende ets aangetroffen. Het daarboven geplaatst tweeregelig vers is waarschijnlijk afkomstig van denzelfden dichter, die met JACOB WESTERBAEN en JACOB CATS het drietal „zoetvloeiende” dichters uitmaakte, welke door PADBRUÉ waren opgewekt om hem stof te geven „vanwaar hij Jubal's eerwaardigheid mocht vlechten eenen lauwerkrans van verscheiden welluidende klanken”, en die dan ook welwillend aan zijne roepstem hadden gehoor gegeven.

De twee volgende bladzijden van het voorwerk kan men gevoeglijk stilzwijgend voorbijgaan; de eene bevat eene alleronderdanigste opdracht door den auteur aan het stedelijk bestuur zijner woonplaats Haarlem; de andere bladzijde laat zien een Lofgedicht ter eere van KORNELIS TIMENZEN PADBRUEE, waarbij een vergezochte letterkeer het vernuft leert kennen van iemand, die wegschuilt achter de kenspreuk: „Heer Help Sion”.

Jhr hebt ghy Júbals lof. en oúthuyt. gge beelt.
oock Muscanten veel. die door hem syn getelt.

De eigenlijke inhoud van het liederboek brengt van blz. 1—5 de muzikale compositie van JACOB WESTERBAEN's gedicht: *Lof van Jubal*'),¹⁾ voor zes stemmen.

1. O Jubal, die den eersten waert,
Die lieflijk wist te paeren,
Geluyt van onghelijcken aert
Op keelen en op snaren,
Siet hoe g'hier volck te samen vind,
Van u naekomelingen,
Dat u verstorven naem begint
Met lof weer op te singen.

2. Ons keeltje queelt, ons vinger slaet,
Nae uwe leer gedreven,
Met sangh en spel op juyste maet
Om u dijn eer te geven.
[Ghij maect bedroefde herten bly]*
Sy doet de pijn versachten,
En kan met soete tovery
Een felle moed verkrachten.

3. Wil yemand in gemeene vreugt
Tot God sijn blijdschap uyten,
De ziele werd veel meer verheugt
Door Orgelen en Fluyten.
Het keel-gesangh, [het snaer-geklanck]*
Doet onsen yver swellen,
Om met eerbiedelijcker danck
Gods wond'ren te vertellen.

* De woorden tusschen [] besloten worden niet door den Tenor gezongen.

¹⁾ *Lof van Jubal*, Voor MR. CORNELIS THYMANSZ. PADBRUÉ, Musicoyn van Haerlem. — Gedichten van JACOB WESTERBAEN, Ridder, Heer van BRANDWIJCK en GYBLAND, etc 's-Gravenhage, bij JOHANNES TONGERLOO, 1672. Eerste deel, bladzijde 389.

4. Wanneer een bange ziel belaeu
 Met boeyen van de sonden,
 Wil tot den throon ten Hemel gaen,
 En bid te zijn ontbonden,
 En tracht te zijn van straffe vry,
 En 't toorne-vyer te blussen,
 Soo kan der Harpen vleyery
 Des Heeren gramschap zussen.
5. O aldersoetste Lamechs-Soon
 Die d'eerst dit kost bedencken,
 Wat eeren-beeld, wat waerde kroon,
 Wat krans zal ik u schencken?
 Ey lieve weest hier mee te vree,
 Dat uw naekomelingen
 Door kloecke kunst van PADBRUÉ
 Tot uwer eere singen. ¹⁾

¹⁾ Het gedicht „LOF VAN JUBAL" bestaat, in de volledige uitgave van WESTERBAEN'S dichtwerken, uit acht coupletten.

De vier laatste regels van het tweede couplet luiden daar:

Ghy maeckt bedroefde herten bly,
 Uw kunst is groot van krachten
 En kan door soete vleyery
 Een Sauwels geest versachten.

De coupletten 3, 4 en 5, welke door PADBRUÉ werden ongebruikt gelaten, maken trouwens in een loflied ter eere van Jubal eene al te weinig verheven uitwerking. Echter worden deze drie coupletten, met nog een couplet als het tweede daaraan toegevoegd, bij het 4de nummer der „Tafel" van het 2de deel aangetroffen.

Couplet 3.

Een vryer neemt haer oock te baet
 Als hy by stille nachten
 Voor 't venster van syn vryster staet
 En stort syn minneklachten.
 De soete zangh, het smeekend spel,
 Het streelen van de snaeren,
 Kan somtyds in haer hertje wel
 Wat medelydens baeren.

De bladzijden 6 tot en met 14 worden in beslag genomen door het LOFGEDICHT VAN JACOB CATS¹⁾. De zangpartij is deels vier-, deels zesstemmig geschreven,

VIERSTEMMIG.

De vinder van den sangh is weert met alle tongen,
 De vinder van den sangh is weert te zijn gesongen;
 Op gasten; geesten op; en al dat singen kont,
 Gebruyckt hier snaerenspel, gebruyckt een soeten mont,
 Gebruyckt het bey gelijk; en wilt te samen mengen
 Wat sang en soet geklanck is machtigh uyt te brengen.
 Wie nutte dingen vint, en aen de Werelt biedt,
 't Is reden dat hy danck voor sijnen dienst geniet.
 Maer segh ons, ouden tijd, wie heeft de soete gronden
 Van spel en van gesang voor desen eerst gevonden;
 Ten is Apollo niet, en min de Bocx-voet Pan,
 Die hier-uyt grooten naem of luyster halen kan²⁾

Couplet 4.

Het soet gedommel van de Luyt
 Lockt onder Haeghse Linden
 Des avonds alle Joffers uyt
 Elck laet zich daer bij vinden:
 Haer voetjes jucken door de kunst:
 Haer hertje spreeckt van binnen
 Och! was 't te doen om myne gunst,
 Die vrjier souse winnen.

Couplet 5.

Wanneer een kloeckert sit en suft
 In hoogh-geleerde boecken
 Met mat en afgesloofd vernuft
 Door 't grondich ondersoecken,
 Neemt hy tot sangh en spel syn vlucht
 Het vyer sal weer beglimmen,
 't Gesmoort verstand krygt weder lucht
 En nieuwe geesten klimmen.

¹⁾ LOFGEDICHT, TER EEREN VAN JUBAL sone van LAMECH en ADA, eerste vinder van de Sangh-konste en Snaren-spel, gemaect ten versoecke van de Haerlemsche Musicanten. — Alle de wercken so oude als nieuwe van de Heer JACOB CATS, Ridder, oudt Raedtpensionaris van Hollandt. t' Amsterdam, bij JAN JACOBSZ. SCHIFFER, 1655. Mengelingen, bladzijde 34.

²⁾ Aanteekening bij CATS: „Apollo en Pan zyn by de Heydenen vindere van dese konste geacht.” — Hier volgen in het oorspronkelijke nog de onderstaande vier vers-

't Is Jubal, die wel eer een Liedt bestont te queelen
 Die eerst de rauwe Jeught op snaeren leerde speelen,
 Die eerst de trommel sloeg en op de Fluyten blies,
 En maecte, dat de kunst geduerigh hooger wies.
 Want als het eerste Paer uyt Eden was ghedreven,
 Doen leyde gants het volck een droef en angstig leven,
 Want niemant atter broot als door een bitter sweet,
 En al de Werelt stont als een geduerigh leet:
 Maer God, die noyt de mensch van druck en laet verdwijnen,
 Liet als een nieuwe Son op haere Tenten schijnen,
 Daer koomt een beter tijt, want Ada baert een kint,
 Dat Adams zaet verheugt en soete dingen vint.
 Het vint een aerdigh tuygh geciert met gulde snaren
 En gingh het met een bom, en met een fluyte paren,
 En met een helle stem, dat gaf een soet geluyt
 En joeg het swaer gequel en droeve sinnen uyt.

Vervolg: ZESSTEMMIG.

Daer quam doen al het volck, met wonder inghenomen,
 En tracht ontrent het spel, en by den Helt te komen.
 En wie hem maer en naeckt, die is gelyck vervoert,
 Vermits de Jongelingh soo rap de vingers roert:
 Maer noch soo nam de Jeugt het meeste vergenoegen,
 Wanneer hy by den klanck den sangh began te voegen,
 Vermits hy met de stem nu rijst en weder daelt,
 En uyt haer stil geheym der menschen ziele haelt.
 Daer quam van alle kant de gantsche Werelt dringen
 En hoorde snarenspeel, en hoorde Jubal singen,
 Verdwellemt in de vreugt: en siet, op deze wijs
 Soo kreegh het treurigh volck een ander Paradys.

regels. die PADBRUË, om welke reden dan ook, heeft overgeslagen:

En schoon al is wel eer een jonge Maecht ghepresen,
 Omdat se van het spel een moeder scheen te wesen,
 Een voetster van de sangh, 't is echter sonder grondt,
 't Is vry een hooger gheest, die eerst den Cyther vondt.

Met de aantekening bij CATS: „*Caecilia* daer na by andere volghende eeuwen.”

Wel aen dan, wieje zijt, die met gevoegde stemmen
 De droeve sinnen treckt, en doet in vreugde swemmen,
 Erkent op desen dagh den vinder van den sangh,
 Den Vader van de vreugt en van het soet geklangh.
 Juyght Jubal, reyne jeught; [juyght Jubal, kloecke mannen;]*
 Juyght Jubal al het volck, verdriet dient uytghebannen.
 Die eerst het singen vont, dient met ghesangh vereert;
 Maer juyght hem bovenal, die Jubal heeft geleert.

De „Nota” van JACOB CATS, voorkomende op de keerzijde der titelbladen van de beide deelen van „t LOF VAN JUBAL”, is in CATS’ Werken als kantschrift naast het gedicht geplaatst. ¹⁾

De woorden van het derde lied ter eere van JUBAL in dezen bundel had PADBRUÉ ontegenzegglijk te danken aan JUSTUS VAN DEN VONDEL, al staat er zulks niet bij vermeld.

Het is gezet voor vijf stemmen.

1. Roert niet meer uw losse wiecken
 Moedig Griecken,
 Maeckt het ons niet al te bont,
 Want een aerdigh Liedt te queelen
 Of te speelen,
 Is geen kunst van uwen vondt.
2. En die u hier gaet te boven,
 Is te loven,
 Schoon het alle nijders spijt;
 Wilt dan JUBAL eer' bewijzen,
 Wilt hem prijsen,
 Want hy is van ouder tijd.

Wanneer men heeft opgemerkt, dat op de keerzijde van het titelblad herinneringen aan de bijdragen van WESTERBAEN en CATS worden aangetroffen, dan mag men gerust aan den derden dichter van het driemanschap, dat JUBAL in onze moedertaal verheerlijkte, nl. aan

¹⁾ Naar de zangwijze van dit lied wordt verwezen in: *Arions Vingertuig*, Opdreunende Verscheide Minne-klagjes, Koozingen, Boertigheên, en andre Rijmpjes en Gezangen. Haarlem 1645. Eerste deel, blz. 202, voor: „Lof van den Houwelijcken staet, Op 'et Echteljk verbindn van N. N. met N. N. Te lesen of te singen als volgt, naer de Noten uyt het Lof van JUBAL, door C. T. PADBRUÉ. Begint: De vinder van de Zangh is weert met alle tonghen.” Dit bruiloftsvers is geteekend met de kenspreuk; *'t Is dan wet.*

VONDEL, ook het vaderschap toekennen van de twee versregels aldaar boven JUBAL's beeltenis geplaatst:

„Hier hebt ghy JUBAL's lof, en outheyt afgebeeld,
oock Musicanten veel die door hem sijn geteelt.”

Omtrent deze gedichten zij nog meegedeeld, dat zij nergens elders dan in dit muziekboek van PADBRUÉ gedrukt schijnen voor te komen. Men kan ook in het Register op VONDEL's Werken, opgemaakt door den Heer J. H. W. UNGER, eene zelfde opmerking vinden aangaande het lied, aanvangende: „JUBAL, geen verziende Apollen, enz.”, dat hier later in zijn geheel zal worden ontmoet.

Gelijk alle lofzangen, zoo vinden ook deze lofdichten, althans in dit deel, een einde en wel met een gedicht in de taal der geleerden van die dagen, dat is te zeggen in 't Latijn, op den 3den September 1640 door CASPAR BARLAEUS (van Baerle) geschreven op de buitenplaats van den heer JOANNES HEEREWIJNS te Heemstede bij Haarlem, met het bovenschrift: „In Laudem Jubalis Primi Musicorum Instrumentorum Inventoris”.

Van dit lied, getoonzet voor zes stemmen, staat de muziek op de bladzijden 17, 18, 19, en de tekst op bladzijde 20.

Met nog vier korte godsdienstige liederen in de Latijnsche taal is het eerste deel voltooid.

De titel van deel II wijkt in sommige opzichten af van dien van deel I. Deze vermeldt, dat hierin ook zang voorkomt voor 3 stemmen, de voornaam van PADBRUÉ's vader is nu THYMON geworden, en het jaar van uitgave werd 1645.

De belangrijke inhoud der keerzijde van het titelblad bleef onveranderd.

In de opdracht van 23 December 1644, aan Burgemeesteren en Regeerders der stad Haarlem (niet afgedrukt in „Bouwsteen”) zegt PADBRUÉ, dat hij hen in het toe-eigenen van dit tweede boek niet heeft willen voorbijgaan, „hopende dat dit zal strecken tot een kleyn teekentje van danck-offer”.

PADBRUÉ had namelijk van de „Erentfeste, Welwijze, Voorzienige, ende zeer discrete Heeren” een zilveren vat ten geschenke ontvangen, zooals verder zal blijken.

De in dien tijd onmisbare lofdichten, en die dan ook hier niet

ontbreken, mogen kort worden vermeld als een middel om zich op de hoogte te stellen van de mannen, waarmede PADBRUÉ in betrekking stond, want waar men meê verkeert, wordt men meê geëerd.

1. *Het Lof van Jubal*, Opgesteld door den vermaerden ende Konstrijken CORNELIS PADBRUÉ, onderteekend W. DE GROOT. — WILLEM DE GROOT, een jonger broeder van den vermaerden HUGO DE GROOT, rechtsgeleerde en dichter. Geb. 1597—gest. 1662.

2. *Lof op Jubals Lof* Gebracht in Maetzangh door den uytmuntenden Zangmeester CORNELIS THYMONSSOON PADBRUÉ. Onderteekend: J. HEERMAN. — Vermoedelijk dezelfde als de vertaler van: *Histoire tragique des amours de Lisandre et de Caliste*, par Vital d'Audiguier, Seigneur de la Ménor. Geb. 1569—gest. 1624. — De treurige doch bly-eyndighende historie van onsen tydt onder de namen van LYSANDER en CALISTE. 3de druk. Utrecht 1653.

3. *Lof op Jubals Loff*, Gebraught op Maatzangh door den uytmuntenden Zangmeester Mr. CORNELIS THYMANS PADBRUÉ. Onderteekend: SA. DE BRAY. — Zie hiervoren bij *Padbrué's Kusjes*.

4. *Tot Lof van Jubals Lofzinger*. Niet onderteekend.

5. *In Laudem Viri Artis Musicae peritissimi CORNELII THYMÆI PADBRUÉ JUBAL ad auras revocantis*. Onderteekend C. WESTERLO. — CORNELIS WESTERLO, Med. Dr. te Haarlem in het begin der 17de eeuw, van wien SCHREVELIUS getuigt, dat hij geen ongelukkig poëet was. Hij is afgebeeld op een Regentenstuk in het Oude-Mannenhuis te Haarlem, 1664.

6. *Carmen in Laudem Musici Excellentiss. D. CORNELII THYMÆI PADBRUÉ*. Onderteekend: C. LENAERTS.

7. *Super Cor di, nelis, & Thymus (!)*. Onderteekend: (**).

8. *In laudem Jubalis Primi Musicorum instrumentorum inventoris*. Onderteekend: C. BARLAEUS. Dit Lofdicht, met den aanvang: „Laetitiae primaeve dator, clarissime JUBAL”, etc., keert later op de bladzijden 16—21 van den bundel, in zes gedeelten voor 3, 3, 4, 5, 6 en 4 stemmen op muziek gezet, terug.

9. *Ter eer Den zoetvloeyende Musicyn, CORNELIS THYMANSEN PADBRUÉ*. Onderteekend: *Met groote vreught*.

De laatste bladzijde van het voorwerk is gewijd aan de:

EERGAEF DER STADT HAERLEM;

Over de opdracht van 't Eerste Boeck des Lofs Jubals, & ca.

Ontfangh dit zil'vren vat
 Uit JUBALS Lof gesprooten;
 Tot eer' van Heer Lems Stat:
 En uw' vermaerde Nooten.

Met dit Vaers wert PADBRUÉ
 (Op een Beecker net gesneden)
 Dus ge-eert door *Heer Lems Sté*;
 't *Lof van Jubal* was de reden.

Het Tweede Boeck van 't *Lof van Jubal*, PADBRUÉ's Vierde Werck, heeft eene „*Tafel*”, waarop de inhoud aldus wordt vermeld:

1. Woorden van D. H. SWALMIUS Fol. 1—6 à 6; 7—10 à 4.
2. ——— — d'Heer JUSTUS VANDE VONDEL. „ 11—14 á 3; 15 à 4.
3. In Laudem Jubalis, D. D. CASPAR BARLAEUS. „ 16 en 17 à 3; 18
à 4; 19 à 5; 20 à
6; 21 à 4.
4. Woorden van d'Heer WESTERBAEN, Heer van
BRANTWIJCK, &c. „ 22—25 à 3.
5. ——— — Í. HEEREMAN „ 26—29 à 4.
6. In Laudem Jubalis, D. T. BOORTEN. . . . „ 30 en 31 à 4.
7. Woorden van D. C. LEENAERTS „ 32 en 33 à 4.
8. ——— — C. VAN KITTENSTEIN . . Fol. 34 à 3 en 4; 35 en 36 à 4.

- No. 1. HENDRICUS SWALMIUS, predikant bij de Hervormde Gemeente te Haarlem in het jaar 1625. Geb. 1582—gest. 1652. Van dezen bestaat een portret geschilderd door FRANS HALS. Zijn gedicht is van te geringe beteekenis om het hier over te nemen.
- No. 2. JUSTUS of JOOST VAN DEN VONDEL. Geb. 1587—gest. 1679. Aan den tekst der bijdrage van den grootste onder onze dichters behoort in zijn geheel plaats te worden verleend. Het lied draagt geen opschrift.

JUBAL, geen verzierde Apollen,
 Leerde ons ziel op Noten rollen,
 En zijn' galm, niet minder fraey
 Dan der Heemlen ommezwaey,
 En de fixe dans der Starren ;
 Die, niet wetende van warren,
 Eeuwigh houden haren tret,
 Van den Schepper haer gezet.
 Sedert hoorde men krackeelen
 Om den pais Schalmeyen, Veelen,
 Onder menschelyck geluit.
 's Hemels Englen keken uit,
 Om te luistren, van wat tongen
 Hunnen galm werd na gezongen,
 Na gespeelt met zulck een gunst.
 JUBAL, Vader van de kunst,
 Tot vermaack en troost gebooren ;
 Alzoo lang ghy 'smenschen ooren
 Streelt met zulck een nutten vont.
 Van des werelts morgenstont,
 Zal men in verscheyden talen
 Uwen naem in top ophalen,
 En met een verheugden geest
 Jaerlix vieren uwe feest,
 Dat de galm het nae koom baeuwen.
 Looft dan JUBAL, zonder flaeuwen,
 Schenckt den Wijn, met bly gelaet,
 JUBAL, JUBAL vont de maet,
 Die wy met ons keelen meten,
 By den Rijnschen Wijn gezeten.
 JUBAL vont het zangrigh tal,
 Het ghemengelde geschal:
 Vont het rijzen en het dalen
 Van 't geluit der Nachtegalen,
 Die hem roemen, rey by rey,
 Voor en na, en in de May.
 Is de Zangkunst schoon en heerlijk,
 Ja zelf Godlijk ; 't is dan eerlijk
 Dat men JUBALS eer bewaer.
 Zingt dan JUBAL eens in 't Jaer.

In de Bibliographie van VONDEL's werken, samengesteld door J. H. W. UNGER (Amsterdam, 1888), bladzijde 233, zegt deze met betrekking tot dit gedicht, dat in 1645 een bundel verscheen getiteld:

't Lof Jubals enz., door C. T. PADBRUÉ. „Daarin zijn op bl. 12—15 „eenige versregels van VONDEL te vinden, beginnende: „JUBAL, geen „verziende Apollen”, die ik niet heb kunnen terugvinden nòch bij VAN „LENNEP, nòch bij VAN VLOTEN.”

Men vergelijke hierbij de opmerking van gelijke strekking, hiervoren voorkomende bij het gedicht aanvangende:

„Roert niet meer uw losse wiecken”, enz.

en de versregels geplaatst boven JUBAL's beeltenis, voorkomende op de keerzijde van het titelblad der beide deelen.

No. 3. CASPAR BARLAEUS' ontboezeming „In laudem JUBALIS”, zie No. 8 der lofdichten, vindt men hier, meerstemmig op muziek gebracht, terug. Het Latijnsche dichtstuk vangt aldus aan:

Laetitiae primaeve dator, c'arissime JUBAL,

Mellifluum cujus fluxit ab ore melos; etc.

No. 4. JACOB WESTERBAEN, bij wien PADBRUÉ blijkbaar in hooge gunst stond, was in zijn tijd een zeer geacht poëet. Geb. 1599, gest. 1670.

De drie coupletten van WESTERBAEN's dichtstuk: „*Lof van Jubal*”, door PADBRUÉ te dier plaatse ongebruikt gelaten, vindt men thans in het onderwerpelijk Lied terug, vermeerderd met één couplet; de aanhef van couplet 3:

Een vryer neemt haer oock te baet,
werd voor het nieuwe doel gewijzigd in:

Een vryer neemt uw kunst te baet.

Het ingeschoven, tweede couplet, dat niet te vinden is bij het gedicht in WESTERBAEN's volledige werken, heeft volgens de meergenoemde „*Tafel*” als aanvangsregel:

„Hoe menighmalen ist geschiet”;

doch aangezien de Tenor bij de uitvoering van dit zangstuk geen partij heeft te vervullen, zijn daarvan tot heden tekst noch muziek bekend.

No. 5. I. HEEREMAN is ongetwijfeld dezelfde persoon, voorkomende als J. HEERMAN bij No. 2 der Lofdichten. Het gedicht met aanhef:

- „De Taelman van de Goon” kan veilig achterwege blijven, zoolang de ontbrekende „stemmen” nog niet zijn teruggevonden.
- No. 6. T. BOORTEN, is tot dusver onbekend gebleven, maar wellicht dezelfde persoon, die met SWALMIUS, CORN^s. VAN KITTENSTEIJN en een 40-tal andere „Musiciens ende liefhebbers” in 1634 Burgemeesteren van Haarlem verzochten bij het in gebruik nemen van het nieuwe orgel in de Groot-Kerk „ordre te stellen, dat „op hetselve, ten minste by den wintertijd — wanneer de luyden „door ongestuymigheyd des lochts weynich mogende buyten „wandelen, meest haer toevlught na de kercke nemen — wat „meerder mochte werden gespeelt.” Volgens de „Tafel” vangt zijn vers: „*In laudem Jubalis*” aan met de woorden: „*Quem virum nostrae*”, maar de anderhalve maat rust, die in de zangpartij voorafgaat, en ook de onvolkomen tekst, wijzen er op, dat er nog enkele woorden moeten voorafgaan.
- No. 7. C. LEENAERTS, denklijk dezelfde als C. LENAERTS (No. 6 bij de Lofdichten), is nog niet nader aan te duiden. Zijne rijmproeve: „O soete JUBAL LAMECHS SOON, Ey siet nu eens uyt dynen throon” geeft tot afschrijven geen bijzondere aanleiding.
- No. 8. CORNELIS WILLEMSZ. VAN KITTENSTEIN, geb. 1597, gest. 1652, was een verdienstelijke plaatsnijder en teekenaar. Van zijn werk wordt in de eerste plaats geroemd: „De vijf zinnen”, naar DIRK HALS. In werken van tijdgenooten komen lofdichten van zijne hand voor. Zijne teekeningen zullen voorzeker van hooger kunstwaarde zijn dan het lied: „Als TUBALCAIN met hamers smeeet” en wat er meer volgt.

Na het geringe overschot van PADBRUÉ's kunstwerk te hebben beschouwd, zoodat het mogelijk werd als 't ware een blik te werpen in zijne muzikale werkplaats, waar hij de stof voor zijn arbeid bijeenbracht, is het gepast aandacht te schenken aan de manier, waarop door dezen artiest een gedicht tot een lied werd hervormd door het met schoone klanken te omhullen. ¹⁾

¹⁾ Zeer juist zegt N. QUELLIEN: *Vulgairement on dit que l'air fait la chanson; il serait plus exact de déclarer que l'air est la moitié de la chanson et qu'il l'achève*”. *Chansons et danses des Bretons*. Paris, 1889. Page 2.

Bij het doorzien van de eenig overgebleven stem, den *tenor*, van 't *Lof van Jubal* valt een eigenaardige karaktertrek der compositie al ras in 't oog, die zeker aan velen als iets reeds van elders bekend zal toeschijnen; wat ook werkelijk het geval is, want de melodie van VONDEL's „O Kersnacht, schooner dan de daegen” werd in denzelfden stijl geschreven; en hoe heerlijk toch is dit lied, wanneer de fijne verbindingsnootjes met devoot gevoel gepareld worden voorgedragen ¹⁾).

De melodie van dezen Kerstzang — door mij in 1885 naar Haarlemsche liedboekjes meegedeeld; ²⁾ later, in 1894, breedvoerig besproken door wijlen den Hoogleraar Dr. J. G. R. ACQUOY te Leiden; ³⁾ in 1904 nogmaals te berde gebracht door den Heer J. W. ENSCHEDÉ, ⁴⁾ en thans opnieuw uitvoerig behandeld door den Heer FL. VAN DUYSE te Gent ⁵⁾ — beantwoordt ontwijfelbaar in hare factuur aan den indruk, dien men van PADBRUÉ's composities erlangt bij een aandachtig doorzien zoowel van de „*Kusjes*” als van „*Jubal's lof*”.

Bovendien werken de omstandigheden er toe mee, om de afkomst dezer zangwijze, behalve wegens hare inwendige kwaliteit, bij CORNELIS PADBRUÉ te zoeken.

Is het b.v. niet opmerkelijk, dat „*O Kersnacht*” reeds in het jaar 1643 herhaaldelijk als „*Stemme*” wordt opgegeven in een liederbundeltje te Haarlem, PADBRUÉ's woonplaats, uitgegeven, en dat nog wel

¹⁾ Niet zonder belang is 't, er het „Kers-lied” van JOAN ALBERT BAN bij te vergelijken te vinden op blz. 22 van het tweede deel van „Sparens Vreughdenbron.” Haarlem, 1646.

²⁾ Zie: „Nederlandsche liederen uit vroegeren tijd.” Leiden, E. J. BRILL, 1885, op blz. 23, uit: „ANTH. JANSSENS Christelijk Vermaeck”. Haarlem, G. A. CAUSI, 1645, blz. 25; en op blz. 137, uit: Haerlemsche Somer-Bloempjes. Haarlem, C. A. HAEN, 1646, blz. 204.

³⁾ Zie: Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands muziekgeschiedenis, deel IV. Amsterdam, FRED. MULLER & Co. 1894, blz. 177—200: „*De zangwijze van het: „O Kersnacht, schooner dan de daegen.”* Dit artikel bevat een grondig betoog, dat DIRCK SWELINGH niet de componist van dit kerstlied is geweest, zooals door wijlen den heer J. A. ALBERDINGK THYM werd gemeend.

⁴⁾ Zie: Tijdschrift enz. als hiervoren, deel VII, 1904, blz. 196—198 van de bijdrage: CORNELIS DE LEEUW. Daarin is de bedoeling van den heer ENSCHEDÉ, op de mogelijkheid te wijzen, dat DE LEEUW de componist is van het *O Kersnacht*.

⁵⁾ Zie: Het oude Nederlandsche lied. Wereldlijke en geestelijke liederen uit vroegeren tijd, teksten en melodieën, verzameld en toegelicht door F. VAN DUYSE, 's-Gravenhage, MARTINUS NIJHOFF, 1906, III, No. 498, blz. 1931—1940. De heer VAN DUYSE geeft als zijne meening te kennen: dat VONDEL zijn heerlijk lied heeft geschreven op eene bestaande 17de-eeuwsche Italiaansche melodie.

zonder muziekdruk, wat bewijst hoe bekend aldaar toen reeds de melodie is geweest ¹⁾).

Dat er reeds vroeger door VONDEL en PADBRUÉ op het terrein van het lied werd samengewerkt, leert ons de uitgave in 1640 van de twee liederen, die nog in dit overzicht van PADBRUÉ's overgebleven werken zullen volgen. Hiermede is men met gewisheid al zeer nabij het jaar 1637 gekomen, namelijk het jaar waarin VONDEL zijn treurspel: „*Gysbrecht van Aemstel*” heeft gedicht, terwijl vier jaren te voren, in 1633, VONDEL zijn lustig „*Deuntje*” aan PADBRUÉ had opgedragen, waarin juist aan diens talent voor de compositie van het lied op luimige wijze door den dichter lof werd toegebracht. ²⁾)

Een stellig bewijs, dat VONDEL drie jaren vòòr de verschijning dier liederen ook voor den zang van zijnen „*Rey van Klaerissen*” de hulp van PADBRUÉ's begaafdheid zal hebben ingeroepen, is tot dusverre niet te leveren; doch zoo lang het tegendeel niet is aangetoond, en rekening houdende met de boven omschreven omstandigheden, is het zeer waarschijnlijk te achten, dat thans de ware naam van den componist van het: „*O Kersnacht*” zal zijn gevonden.

In mijn vermoeden werd ik versterkt door eene aanwijzing, welke ik, toen dit opstel reeds voor den druk gereed was, met groote erkentelijkheid heb ontvangen van den heer C. J. GONNET, archivaris van het Rijksarchief in Noordholland en tevens van het Gemeente-archief van Haarlem, die mij in de gelegenheid stelde uit de „*Adversaria*” van den heer VAN OOSTEN DE BRUIJN, berustende op het stedelijk archief te Haarlem, de volgende titel-opgave af te schrijven: —

¹⁾ In: „t Eerste deel van „Sparens Vreughden-Bron, uytstortende veel nieuwe als singsens-waerdighe deuntjens. Tot Haerlem, by MICHEL SEGERMAN, 1643, blz. 32, 177 en 202, enz.

In dezen bundel treft men op blz. 209 aan: „Krachtighe Medecijne voor die met melancoly ghequelt zijn, ende werden gherecommandeert van den voortreffelicken JUBAL, 2de couplet:

Medecijn sal ick u gheven
In dit leven,
Die heel lieflijk is bereyt,
Van veel swart' en witte noten
Overgoten
Met een sap van soetigheyt.

²⁾ Zie: Mr. J. van LENNEP. *De werken van VONDEL in verband gebracht met zijn leven.* Amsterdam, 1857. III, blz. 174.

„C. T. PADBRUÉ. Jubalist te Haarlem. — De traanen Petri en Pauli door J. VAN VONDEL. Op Muzijk gebracht met 2, 3, 4 en 5 Stemmen en een gemeene grondstem door C. T. PADBRUÉ, Jubalist van Haarlem. — *Grondstem.*

Daar onder een vignet van seven engeltjes een' krans van bloemen houdende, en daar onder een agtste, een muzijkboek in de handen hebbende.

T'Amsterdam bij PAULUS MATTHIJSZ in de Stoof-steegh in de boekdrukkerij gedrukt. 1646. In 4to.

Het is opgedraagen aan den E. heere SIMON FELDT, zijnde die opdracht gedagtekend 1646 den . . . November. De gemelde traanen zijn de reien uit Vondels treurspel: „*Peter en Paul.*”

De tragedie „Peter en Pauwels” ontstond in 1642.

De twee hierboven bedoelde liederen zijn, met bijvoeging van vier godsdienstige liederen in 't Latijn, onder den volgenden titel bij elkander uitgegeven :

I. V. Vondels Kruisbergh en Klaght over de tweedraght der Christe Princen. Op Musijk gebracht met 4, 5, ende 3 stemmen, etc. met een Basso Continuo, door CORNELIS PADBRUÉ. — *Tenor.* — t'Amsterdam, By BROER JANSZ., Boeckdrucker, woonende op Nieuzijds Achterburghwal, in de Zilveren Kan. 1640.

Ook hieraan ontbreken weder de overige stemmen. Het eenig bekende exemplaar van den *Tenor*, dat mij met groote welwillendheid ter kennisneming werd afgestaan, behoort tot de Bibliotheca Vondeliana in de Universiteits-Bibliotheek te Amsterdam.

Het eerste lied van dit werkje werd door PADBRUÉ opgedragen aan: „De Kunstlievende Joffrouwe MAGDALENE VAN ERP, Huysvrouw van den Heere JOOST BAECK”.

„Aenmerckende” zegt hij, „uwe byzondere ghenegentheydt en smaeck, in 't verhaelen van den Kruisbergh, of het lijden van Jesus Christus (het welck door Vondel, onzen honighvloeyenden dichter, zoo zoet ghevonden, en heylighlijck in rijm vertoont wordt, dat byna elck woort schijnt voort te brenghen een straeltje van Godts overgrootte liefde t'onswaert) zoo werd ick aengeport dit loflijck verhael, door Musijkzang, met eene beweeghelijcke stemme, te bekleeden, . . . Ontfangh dan, beleefde Joffrouw, dit, niet om 't geen, waer mede het eenvoud-

dighlijk bekleet is, maer eer om het goede hart, waer mede dit uwe E. opgeoffert wert."

„*De Kruisbergh*” is voor 4 en 5 stemmen gecomponeerd. De aanvang: „De schoonste roozen groejen op geenens Griekschen bergh, ô neen, maer op den Kruisberg hard van steen;” enz. heeft PADBRUÉ vierstemmig geschreven tot aan de woorden: „O bloed- en waterrijcke rots! O hartebron der wijsheyt Gods!”, vanwaar de zang tot aan het einde vijfstemmig wordt voortgezet.

Nu volgt een kort kerklied in 't Latijn, en daarna VONDEL's „*Klaght*”, met het opschrift: „*Op de tweedragt der Christe Princen. Aen Iesus Christus*”, welk lied voor drie stemmen is getoonzet. ¹⁾

Het kleine werk wordt besloten met nog twee godsdienstige Latijnsche gezangen; boven het eerste staat: „*Cantus*”, zonder opgave van stemmen, — boven het laatste: „à 8. *Tenor. Super Ecce quam bonum*”.

Aan het einde der beschouwing van PADBRUÉ's overgebleven werken gekomen moet, ter wille van de volledigheid, ook worden gewezen op drie muziekstukken van geringere beteekenis, die zich bevinden in de Bibliotheek afkomstig van JOHANNES THYSIUS te Leiden, en welke men zoo vriendelijk is geweest ter inzage aan mij toe te zenden.

Het eerste stuk — 2 bladen in folio, *Cantus* en *Bassus* — bevattende twee nummers dansmuziek, *Pavana* en *Gaillarde*, heeft tot titel: C. T. PADBRUÉ Synphonia in nuptias . . . I. EVERSWEYN et . . . LUCIAE BUYS. Celebrandas Nono Calendas May 1641. Harlemi Batavorum. — Amstelodami, Typis BROER JOANNIS.

Het tweede stuk, getiteld: C. PADBRUÉ Synphonia in nuptias . . . MATHAEI STEYN et MARIAE VAN NAPELS. Celebrandas Februarii IV. Anno 1642. Harlemi Batavorum. — Gedrukt ter zelfde drukkerij als 't voorgaande stuk. Anno 1642, bestaat uit drie bladen: *Cantus*. à 5. — *Cantus II*. à 5 — *Bassus*. à 5. Tegenover de muziek is gedrukt:

BRUYLOFS GESANGH.

Op het Huwelijk van den Eerwaerde, Welgeleerde Jonghman MATHEUS STEYN, Doctor in beyde Rechten, &c. Met d'Eerbaere, zedige Jonckvrouw MARIA VAN NAPELS, Bruydegom en Bruyt.

¹⁾ Van dit lied was de tekst reeds in 1634 verschenen; zie: UNGER's Bibliographie van VONDEL's werken, blz. 54.

Stem: Amarilli mia bella: 1)

Siet hoe Liefde kan menglen

Twee hertjes (reyn) in Een; door Echt verbonden,

Uyt oprecht' zuyvre gronden.

Enz. enz. vier coupletten.

Onder dit gelegenheidsvers leest men ROEMER VISSCHER's kenspreuk:
„Elck wat wils.”

In het derde muziekstuk staan de tekstwoorden onder de muzieknoten gedrukt. Het bestaat uit drie bladen, t.w.: *Cantus. à 2.* Met een Continuo; *Tenor—Bas. à 2.* Met een Continuo; *Cantus en B. Continuo. à 2.*

Ditmaal was de componist blijkbaar zelf als gast bij de bruiloft tegenwoordig; onderstaand feestlied zal denkelijk wel van hem afkomstig zijn:

EERE-KRANS

VOOR CONSTANTIN SOHIER en CATHARINA KOYMANS, Echtelijck vereenight op den lesten May 1643. In Beverwijk. — *Cantus à 2.* Met een Continuo.

Wat heeft den Hemel hier
Zoo zoet gevoeght te saemen?
't Is KOYMANS en SOHIER
Die zoo te zaemen quaemen;
Het Water keert in Wijn,
Catrina wert de Bruidt,
Geluck ô CONSTANTIN,
Met uw' verkregen buit.

'T BESLUIT.

Geluck, geluck, geluck,
O waerde Catharyn,
Die zoo wel op het stuck
Gelet met CONSTANTIN
Hebt eens voor al gekeurt:
Leef lang, vereende twee,
Dat u geen onlust steurt,
Wijck Tooren, mint de Vree.

Dit wenscht u PADBRUÉ. 2)

1) Aangaande dit Italiaansche liedeken raadplege men VAN DUYSSE's *Het oude Nederlandsche Lied, 's-Gravenhage, 1907, III, no. 669, blz. 2668, bij: „Sulamite, keert weder!”*.

2) Bij den *Tenor—Bas* staat: Dit wenscht u C. T. P.

't Amsteldam, Gedrukt by BROER JANSZ, woonende op de Nieu-
zijds Achter-burghwal, in de Zilveren Kan. 1643.

Ik geloof, dat SAMUEL AMPZING in zijne „Beschryvinge ende lof der
stad Haerlem recht had aangaande „CORNELIS TIJMEN” bewonderend
uit te roepen: „O, dapper Musicijn! O, wacker Componist!” en vol-
komen kan ik begrijpen, dat VONDEL zich genoopt heeft gevoeld tot het
toezingen van zijn:

DEUNTJE

aen

Mr. CORNELIS TYMENSZ. PADBRUÉ.

O genoeghelicke T y m e n,
Als uw tong begint te lijmen,
Op het velt, of in het koor,
Lijmt ghy alles aen uw oor,
Wat in vellen schuilt en veeren.
Nachtegalen zelfs verleeren
Hunnen zoeten zangk om u.
Geen konijn in duin is schuw,
Harten komen aengestooten.
Op uw goude en zilvre nooten
Drijft het Sparen door de stadt,
In den Hout ruischt loof noch bladt,
Noch geen luchjes in de blaren,
Als ghy zangk en spel wilt paren.
Lustigh Tymen, noch een reis,
Tymen, zingh den oorloogh peis.
Zing, dat F r e d e r i c k ¹⁾ ga slapen,
Zonder harnas, zonder wapen,
Zing hem zonder ysren kraegh,
Zonder helm in 's Graven Haegh.
Zing de zwaerden in de scheden.
Zing de welvaart in de steden.
Zing de schepen aen de ree.
Zing het onweer uit de zee.
Wilje zingen, ick wil rijmen.
O genoeghelicke Tymen,
Zoo mijn zangk geen waerheit derft,
Ghy zult zingen, als ghy sterft.

Gravenhage, Januari 1907.

J. H. SCHELTEMA DE HEERE.

¹⁾ Te weten, de stadhouder FREDERIK HENDRIK, PRINS VAN ORANJE, vermaard als veldheer.